

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ



Απόστολος Κρεζίας, *Γέννηση του Χριστού*

ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΥΤΗΣ παρουσιάζονται οι ποικίλοι τρόποι (ατομική ή ομαδική προσευχή, υλικά αφιερώματα, τάματα), με τους οποίους εκδηλώνεται η πίστη σε ανθρώπους διαφορετικής τοπικής, κοινωνικής και οικονομικής προέλευσης. Η πίστη αποτελεί για τον άνθρωπο καταφύγιο και παρηγοριά στις δύσκολες ώρες του, του δίνει χαρά και εσωτερική πληρότητα όταν αισθάνεται ότι προσφέρει στο συνάνθρωπο, γεννά μέσα του αγάπη και ευαισθησία για όλα τα πλάσματα του Θεού. Αυτό που προβάλλεται, επίσης, μέσα από τα κείμενα είναι ότι η σχέση που αναπτύσσει ο άνθρωπος με το Θεό επηρεάζει τον τρόπο της σκέψης και των ενεργειών του.



Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Στην Παναγία τη Σαλονικιά

Το ποίημα γράφτηκε στα τελευταία χρόνια της ζωής του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και αναφέρεται σε μια εκκλησία της Σκιάθου. Βρισκόταν για πολλές δεκαετίες στο αρχείο του φίλου του Κώστα Φαλτάιτς και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από το Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλο το 1983. Διαπνέεται από θρησκευτική γαλήνη και ηρεμία.



Θωμάς Θωμόπουλος, Γύψινη προτομή του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

Στο κέντρον της επάνω πόλεως
με το καμπαναριό της, που είν' ένα στολίδι
του λιμένος και της προσόψεως,
στέκει ο ναός της Παναγίας.

Ωραίος ο ναός, το τέμπλο ωραίο,
ωραία τα λαμπρά τα εικονίσματα,
ωραίες κι οι νορίτισσες ♣ που εκκλησιάζονται,
όλα ωραία.

Στολισμένο το τέμπλο με χρυσές ποδιές, ♣
στολισμένος ο χορός ♣ και τα στασίδια με μυρτιές και δάφνες,
στολισμένες κι οι κόρες που πηγαίνουν
να εκκλησιασθούν στην Παναγία.

Αριστερά στο τέμπλο στέκεται
η εικόνα σου η μεγάλη θεόρατη
όλη ασημένια όλη, Παναγία μου,
με τ' ασημοκάντηλά της.

Απάνω στην εικόν' αφιερώματα
κρέμονται, караβάκια, γολετίτσες, ♣
καϊκια, βάρκες, μπάρκα τριοκάταρτα, ♣
όλ' αφιερώματα των πλοιαρχων.

♣ **νορίτισσες**: ενορίτισσες ♣ **χρυσές ποδιές**: χρυσοκέντητα διακοσμητικά υφάσματα, που σαν ποδιά τοποθετούνται στη βάση των εικόνων του τέμπλου ♣ **χορός**: το μέρος των ψαλτών ♣ **γολετίτσες**: μικρά σκάφη ♣ **μπάρκα τριοκάταρτα**: ιστιοφόρα πλοία με τρία κατάρτια

Κι οι καπεταναίοι οι παλαιοί
καθένας έχει στο ναό βαλμένο
από ένα λίθο· και καθένας έχει
ένα στασίδι γύρω γύρω στο δεσποτικό
και γύρω γύρω στο παγκάρι· όλοι τους.

Τάζουν στην Παναγία και τους δίνει
καλά ταξίδια, γαληνιάζ' η θάλασσα
όταν στο πέλαγο την επικαλεσθούν
την Παναγία την Σαλονικιά.

Άμποτε να 'σαι βοηθός, Παρθένα μου,
κι εις τους χειμαζομένους· εις του βίου
τα βάσανα και τας ανάγκας, άμποτε
να είσαι βοηθός και σωτηρία.

A. Παπαδιαμάντης, *Άπαντα*, τόμ. 5, Δόμος



Δημήτρης Κοντός, *Πόδια*, από τη σειρά *Λατρευτικά*

Ερωτήσεις

- 1 Περιγράψτε την πορεία που ακολουθεί η περιγραφή της εκκλησίας στις πέντε πρώτες στροφές.
- 2 Πώς συνδέεται η ζωή των ναυτικών με το ναό και τα αφιερώματά του;
- 3 Προσπαθήστε να εξηγήσετε το νόημα της έκτης στροφής.
- 4 Διαβάστε το ποίημα «Δέησης» του Κ.Π. Καβάφη (σ. 56) και βρείτε ομοιότητες ανάμεσα στα δύο ποιήματα όσον αφορά τη στάση των πιστών απέναντι στην Παναγία.
- 5 Ποια εξήγηση δίνετε στο γεγονός ότι μια εκκλησία στη Σκιάθο είναι αφιερωμένη στην «Παναγία τη Σαλονικιά»; Γνωρίζετε άλλα επίθετα της Παναγίας, που να δηλώνουν τόπο ή κάτι άλλο; [Δείτε παρακάτω (σ. 57) και την *Παναγία τη Γοργόνα* του Στράτη Μυριβήλη].

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Συγκεντρώστε στοιχεία σχετικά με την αγιογράφηση των εκκλησιών. Μπορείτε να στηριχτείτε στις γνώσεις σας από το μάθημα των Θρησκευτικών ή να παρατηρήσετε την εκκλησία της ενορίας σας ή, ακόμα, να ζητήσετε βοήθεια από ανθρώπους της εκκλησίας (π.χ. ιερείς).
- 2 Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν στο ποίημα, προσπαθήστε να φανταστείτε και να ζωγραφίσετε από την εκκλησία της Παναγίας της Σαλονικιάς είτε την εξωτερική όψη είτε ένα τμήμα από την εσωτερική της διακόσμηση που σας έκανε εντύπωση.

♦ **δεσποτικό**: στο θρόνο του αρχιερέα, στο δεξιό μέρος της εκκλησίας ♦ **παγκάρι**: το ξύλινο έπιπλο με τα κεριά κοντά στην είσοδο της εκκλησίας ♦ **γαληνιάζ'** (**γαληνιάζει**): ηρεμεί ♦ **άμποτε**: μακάρι ♦ **εις τους χειμαζομένους**: στους ταλαιπωρημένους



Κ. Π. Καβάφης

Δέσις

Η «Δέσις» δημοσιεύτηκε το 1898 και είναι ένα από τα 154 ποιήματα του Κ.Π. Καβάφη (1863-1933), που ο ίδιος ο ποιητής θεώρησε ότι τον ικανοποιούν απόλυτα και τα συμπεριέλαβε στο επίσημο σώμα της ποίησής του γι' αυτόν το λόγο τα αποκαλούμε «αναγνωρισμένα».



Θεόδωρος Ράλλης, *Η ικεσία*

Η θάλασσα στα βάθη της πήρ' έναν ναύτη.–
 Η μάνα του, ανήξερη, πηαίνει κι ανάφτει
 στην Παναγία μπροστά ένα υψηλό κερι
 για να επιστρέψει γρήγορα και να 'ν' καλοί καιροί–
 και όλο προς τον άνεμο στήνει τ' αυτί.
 Αλλά ενώ προσεύχεται και δέεται αυτή,
 η εικόν ακούει, σοβαρή και λυπημένη,
 ξεύροντας πως δεν θα 'λθει πια ο υιός που περιμένει.

Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α' (1897-1918)*, Ίκαρος

Ερωτήσεις

- 1 Περιγράψτε τις φάσεις από τις οποίες διέρχεται η αγωνία της μάνας για την τύχη του γιου της.
- 2 Τι παρατηρείτε ως προς τη γλώσσα του ποιήματος; Εντοπίστε σ' αυτό λέξεις που αποκλίνουν από την κοινή νεοελληνική και προσπαθήστε, με τη βοήθεια του καθηγητή σας, να καταλήξετε σε κάποια συμπεράσματα για την ιδιοτυπία της γλώσσας των καβαφικών ποιημάτων.

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Στο ποίημα η μητέρα ανάβει στην Παναγία ένα «υψηλό» κερι, για να προστατέψει το γιο της. Από την εμπειρία σας και από αφηγήσεις γνωστών σας συγκεντρώστε στοιχεία σχετικά με τα ποικίλα τάματα, τα «αναθήματα», που οι πιστοί αφιερώνουν στις εκκλησίες και τα μοναστήρια για τη σωτηρία της ψυχής τους, για την ανάρρωση ασθενών κ.λπ.
- 2 Στο ποίημα περιγράφεται μια σκηνή τραγικής ειρωνείας, εφόσον το ένα πρόσωπο γνωρίζει την πραγματικότητα και το άλλο όχι. Εντοπίστε πώς εκδηλώνεται στο συγκεκριμένο ποίημα η τραγική ειρωνεία. Προσπαθήστε, με τη βοήθεια του καθηγητή σας, να αναζητήσετε την καταγωγή του όρου και να βρείτε παραδείγματα τραγικής ειρωνείας από την αρχαία ελληνική λογοτεχνία.



Στράτης Μυριβήλης

𐀀𐀁𐀃𐀅 Η λιτανεία 𐀀𐀁𐀃𐀅

Το κείμενο αυτό είναι απόσπασμα από το 44ο κεφάλαιο του μυθιστορήματος Η Παναγιά η Γοργόνα, που εκδόθηκε ολοκληρωμένο το 1949. Η υπόθεσή του διαδραματίζεται σε ένα παραλιακό χώρο, στη Μουριά και στη Σκάλα Σγκαμιάς, κοντά στη Μυτιλήνη, και παρακολουθεί την απλή ζωή των κατοίκων της περιοχής λίγο μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Ο τίτλος του αναφέρεται στην εκκλησία της περιοχής, την Παναγιά τη Γοργόνα, που σύμφωνα με το μύθο του έργου πήρε το όνομά της από μια εικόνα της Παναγίας ζωγραφισμένης ως γοργόνας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο τόπος αντιμετωπίζει έντονο πρόβλημα λειψυδρίας, επειδή έχει καιρό να βρέξει. Το γεγονός απειλεί με καταστροφή τους ελαιώνες του χωριού, οι οποίοι αποτελούν το κύριο έσοδο των κατοίκων. Για να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο οι κάτοικοι αποφασίζουν να κάνουν λιτανεία και να παρακαλέσουν το Θεό να βρέξει.

Έτσι οι άνθρωποι του ελιώνα ✦ αποφάσισαν να προσπέσουν στο Θεό. Οι δεσποτάδες του νησιού έστειλαν χαρτί σ' όλες τις επαρχίες, να γίνουν λιτανείες σ' όλα τα χωριά, παράκλησες για τη βροχή, που την κρατούσε ο Θεός μακριά από τα χώματα των αμαρτωλών.

Βγήκε ντελάλης στο χωριό, βγήκε και στη Σκάλα και το φώναξε, πως την Κυριακή ν' ανέβουν όλοι στη Μουριά, να βγουν στα χωράφια να παρακαλέσουν.

Εημέρωσε η Κυριακή και χτύπησαν οι δυο οι καμπάνες της Αγια-Φωτεινής πάνω στο βουνό, χτύπησε και το σιδερένιο σήμαντρο της Αγια-Σωτήρας του νεκροταφείου. Σα να παρακαλούσαν μαζί με τους ζωντανούς κι όλες οι χιλιάδες οι παλιοί ζευγάδες ✦ και ξοχαραίοι ✦ που ξεκουράζονταν εκεί από τη δούλεψη του ελιώνα. Ύστερα χτύπησε και το καμπανάκι από τα Ράχτα, της Παναγιάς της Γοργόνας το καμπανάκι, να σηκωθούν κι οι αλειτούργητοι οι ψαράδες ν' ανέβουν στη λιτανεία.

Σηκώθηκαν λοιπόν και τούτοι, βάλαν τις καλές τους τις βράκες, βάλαν τις μαύρες μαλλένιες ✦ κάλτσες και τα γιορτερά παπούτσια, κι ανέβηκαν.

Από την εκκλησία της Αγια-Φωτεινής, τ' απολείτουργα, ✦ ξεκίνησε η συνοδεία. Μπροστά οι παπάδες, ο ένας με το χρυσό Βαγγέλιο, ο άλλο με τ' ασημένιο. Στις τέσσερις γωνίες οι τέσσερις Ευαγγελιστάδες στο σμάλτο, δεμένο ένα γύρω με ρουμπίνια σα ροδοπαπούδες. Τα παλικάρια βαστούσαν τα κονίσματα, το μεγάλο το κονίσμα της Σαμαρίτιδας με το νερό στο σταμνί της. Και το άλλο με τη βρύση την

✦ **ελιώνα:** ελαιώνα ✦ **ζευγάδες:** γεωργοί ✦ **ξοχαραίοι:** αγρότες ✦ **μαλλένιες:** μάλλινες ✦ **τ' απολείτουργα:** μετά τη λειτουργία

Θρησκευτική Ζωή

εφτάκρουνη, ✦ που έχει τις γούρνες άσπρες, μαρμαροπελεκητές, και τα νερά τρέχουν από τη μία γούρνα στην άλλη. Στην πάνω πάνω γούρνα είναι η Παναγία με τα χέρια σηκωμένα για παρακάλεση.

Βγήκαν και τα λάβαρα με μαύρο κρέπι ✦ στον ασημένιο σταυρό, να δει ο Θεός τη θλίψη του κόσμου, και άστραφταν οι χρυσές φούντες στον ήλιο. Ήταν μαζί και τ' αγόρια με τα φανάρια και τα ξεφτέρια, ✦ ντυμένα με τ' άσπρα άμφια, ζωσμένα σταυρωτά με το κόκκινο ωμοφόρι. ✦

Ξεκίνησε η πομπή για τα χωράφια, έβγαινε κι έβγαινε ο κόσμος από το πρόκλιτο ✦ και σωσμό δεν είχε. ✦ Άντρες, γυναίκες, παιδιά και γέροι, όλοι τ' ακλούθησαν, να πάνε στον ελιώνα να παρακαλέσουν τον Κύριο, που κρέμασε τη γη πάνω στα νερά, να στείλει στα δέντρα τα πνέματα της βροχής.

Όσο βγαίνουν από το χωριό, τα παπούτσια ακουγόντανε, χιλιάδες, στο καλντερίμι. ✦ Ύστερα άρχισε ο χωραφόδρομος, μονοπάτι, και δε χωρούσαν παρά ο ένας πίσ' από τον άλλο. Η συνοδεία έγινε μακριά σαν ένα ατέλειωτο μαύρο φίδι, που κλωθογύριζε ανάμεσα στα δέντρα τις κουλούρες του. Σιγά σιγά χανόταν πίσω από μια πύκνα ✦ από καρυδιές, κι έλεγες πάει, καταχωνιάστηκε μέσα στη λαγκαδιά του Ορυάκα, και ξαφνικά πάλι, να κι έβγαινε το κεφάλι του στο ξάγναντο. ✦ Αυτό το κεφάλι άστραφτε από λέπια χρυσά και αργυρά, λαμποκοπούσαν στον ήλιο τα ξεφτέρια και τα φανάρια με τα κρύσταλλα. Όλο γλυκά χρώματα, ροδί και θαλασσί, πορτοκαλί και βυσσινί. Κατόπι ξετυλιγόταν, αργά αργά, η μαύρη ουρά, και σ' όλο το δρόμο ο μπουχός ✦ σηκωνότανε σύννεφο ξανθό πάνω από την ανθρωπομάζωξη.

Πήγαν και σταμάτησαν στα Ομαλά, που είναι η μοναδική ισάδα ✦ μέσα στον ανηφορικό ελιώνα. Εκεί σταμάτησε το κεφάλι της λιτανείας και το φίδι άρχισε να κουλουριάζεται, να συμμαζεύει τη μαυρίλα του, ώσπου σταμάτησε να τυλίγεται ως κι η άκρα της ουράς.

Τότες έκανε ο παπάς τον αγιασμό και ράντισε με βρεγμένο βασιλικό τον ελιώνα στα τέσσερα σημεία, σταυρωτά. Πήραν κι οι νοικοκυραίοι, κι οι γυναίκες, μέσα σε μπουκαλάκια, να ραντίσει καθένας το χτήμα του. Κατόπι οι παπάδες είπαν την παράκληση για τη βροχή, και σε κάθε φράση χίλιες φωνές έλεγαν «αμήν!».

Ανέβαινε πυκνό το μοσκολίβανο μαζί με την προσευκή, και τ' ασημοκούδουνα από τα θεμιατά ✦ των παπάδων ακούγονταν παράξενα ανάμεσα στα δέντρα, μαζί με τα κυπροκούδουνα των ζωντανών που γύρευαν άδικα ένα χλωρό φύλλο. Στέ-

✦ **εφτάκρουνη**: με επτά κρουούς, κάνουλες ✦ **κρέπι**: είδος λεπτού υφάσματος ✦ **ξεφτέρια**: εξαπτέρυγα
 ✦ **ωμοφόρι**: οι πλατιές υφασμάτινες ταινίες που φορούν πάνω από τα άμφια οι ιερείς, αλλά και οι βοηθοί τους
 ✦ **από το πρόκλιτο**: από το νάρθηκα, δηλαδή το μπροστινό τμήμα, όπου και η είσοδος των πιστών ✦ **σωσμό δεν είχε**: τελειωμό δεν είχε ✦ **καλντερίμι**: λιθόστρωτο δρομάκι ✦ **μια πύκνα**: ένα πυκνό τμήμα ✦ **στο ξάγναντο**: στο ανοιχτό μέρος ✦ **ο μπουχός**: η πυκνή σκόνη ✦ **ισάδα**: ίσιωμα ✦ **θεμιατά**: θυμιατά

κουνταν με κολλημένα πλευρά και μουκάνιζαν διψασμένα, βέλαζαν λυπητερά και ξεψυχούσαν από την πείνα και τη δίψα, γιατί η γης δεν έβγαζε νερό να δροσιστούν και χορτάρι να φάνε. Τα 'βλεπαν οι άντρες κι ανεστέναζαν. Τα 'βλεπαν οι γυναίκες κι έκλαιγαν.

– Του Κυρίου δεηθώμεν!

Η ευκή σηκωνόταν μονότονη, παρακαλεστική, κλαψιάρικη, σηκωνόταν με τη σκόνη και με τους καπνούς προς τον ουρανό:

– ...Και σπλαγχνίσθητι ημίν, Κύριε, τοις χειμαζομένοις σφοδρώς, και τη των αναγκαίων ενδεία πιεζομένοις!✦

– Κύριε 'λέησον!, φώναζαν με πόνο οι χριστιανοί.

Κι ο παπάς ξέσερνε πάλι ψαλμουδιστά τη φωνή:

– Όμβρους ειρηνικούς εξαπόστειλον τη γη προς καρποφορίαν!✦

– Κύριε 'λέησον!

– Μέθυσον, Κύριε, τους αύλακας ταύτης ύδατος καθαρού, εις τροφήν ημών τε και των αλόγων ζώων!✦

Όλος ο κόσμος γονάτισε στα χώματα, έκανε το σταυρό του, κοίταζε παρακαλεστικά το Θεό μέσα στα γαλάζια μάτια τ' ουρανού. Άντρες, γυναίκες, παιδιά, είπαν με δύναμη «αμήην!». Να βουίζουν οι στεγνές λαγκαδιές, να πάει η φωνή τους ως τα πόδια του Κυρίου, να τους ακούσει.

Οι γυναίκες, εκνευρισμένες, με τα πρόσωπα κόκκινα από το περπάτημα και τη ζεστή σκόνη, σιγόκλαιγαν με θρησκευτικό υστερισμό.✦ Οι γριές χτυπούσαν τον κόρφο και έκαιγαν μέσα στα κεραμιδάκια πηχτό «ελιόδακρυ»✦ που μοσκοβολούσε γλυκά.

– Ελέησέ μας, Κύριε!

Έτσι τέλειωσε η λιτανεία κάτω από έναν ουρανό πυρωμένο και παστρικό.

Σ. Μυριβήλης, *Η Παναγιά η Γοργόνα*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας

✦ **σπλαγχνίσθητι... πιεζομένοις**: ευσπλαγχνίσου μας, Κύριε, για την ασήκωτη ταλαιπωρία μας και για τη μεγάλη έλλειψη των αναγκαίων για τη ζωή μας ✦ **όμβρους... καρποφορίαν**: στείλε την ευλογημένη βροχή στη γη για να καρποφορήσει ✦ **μέθυσον... ζώων**: χόρτασε τα αυλάκια της με καθαρό νερό, για να εξασφαλίσουμε τροφή και για μας και για τα ζώα μας ✦ **υστερισμός**: υστερία ✦ **ελιόδακρυ**: πηχτό υγρό που βγαίνει από τον κορμό της ελιάς και χρησιμεύει σαν θυμίαμα

Θρησκευτική ζωή

Ερωτήσεις

- 1 Πού απέδιδαν οι εκκλησιαστικοί άρχοντες το φαινόμενο της λειψυδρίας;
- 2 Ποια παγανιστικά στοιχεία εμφανίζονται στην τελετουργία της λιτανείας; Εντοπίστε τα σχετικά σημεία του κειμένου.
- 3 Ποιο τελετουργικό τηρήθηκε από την ώρα που ξεκίνησε η πομπή των πιστών από την Αγία Φωτεινή μέχρι που έφτασε στην περιοχή Ομαλά;
- 4 Μια ομάδα μαθητών να αναλάβει να παρουσιάσει ολόκληρο το μυθιστόρημα του Στράτη Μυριβήλη, και ειδικότερα την εξέλιξη του 44ου κεφαλαίου.

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Με τις γνώσεις που έχετε αποκομίσει από τα μαθήματα της Ιστορίας και των Θρησκευτικών, συγκεντρώστε στοιχεία για παγανιστικά έθιμα που επιβίωσαν στη χριστιανική λατρεία.
- 2 Ζητήστε τη βοήθεια του καθηγητή των Θρησκευτικών ή απευθυνθείτε στον ιερέα της ενορίας σας για να βρείτε και να παρουσιάσετε στην τάξη την προσευχή που, σύμφωνα με τους κανόνες της Εκκλησίας, διαβάζεται όταν γίνεται λιτανεία για τη λειψυδρία.



Σπύρος Βασιλείου, Χωριό



Κάρολος Ντίκενς

Παραμονή Χριστουγέννων

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το πολύ γνωστό έργο Χριστουγεννιάτικη ιστορία, που γράφτηκε το 1843 και από τότε μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες του κόσμου διασκευάστηκε, μάλιστα, πολλές φορές για τον κινηματογράφο και έκανε διάσημη τη μορφή του τσιγκούνη Σκρουτζ. Στο απόσπασμα του βιβλίου μας βλέπουμε μερικά γνωρίσματα του χαρακτήρα του Σκρουτζ, με αφορμή τη στάση του απέναντι στη γιορτή των Χριστουγέννων.

Μια φορά κι έναν καιρό, κάποια παραμονή Χριστουγέννων, ο γερο-Σκρουτζ βρισκόταν απασχολημένος στο λογιστήριό του. Έκανε κρύο τσουχτερό και ήταν σκοτεινά από την καταχνιά. Άκουγε τον κόσμο που πήγαινε κι ερχόταν έξω στο δρομάκι ξεφυσώντας, τρίβοντας τα χέρια και χτυπώντας τα πόδια στο λιθόστρωτο για να ζεσταθούν. Το ρολόι της πόλης έδειχνε μόλις τρεις τ' απόγευμα, μα είχε κιόλα σκοτεινιάσει. Ο καιρός ήταν μουντός ολημερίς και τα κεριά τρεμόλαμπαν στα παράθυρα από τα γειτονικά γραφεία σαν κόκκινες κηλίδες στην καφετιά, βαριά ατμόσφαιρα. Η ομίχλη ξεχνόταν και τρύπωνε σε κάθε χαραμάδα και κλειδαρότρυπα κι ήτανε τόσο πυκνή που, αν και το σοκάκι ήταν στενό, τα σπίτια αντικρύ μόλις και αχνοφαίνονταν. Βλέποντας το σκούρο σύννεφο να χαμηλώνει κατά τη γη σκοτεινιάζοντας το καθετί, θα 'λεγε κανείς πως η φύση ανάσαινε εκεί κοντά και σκαρφιζόταν κάτι τρομερό.

Η πόρτα στο λογιστήριο του Σκρουτζ έμενε ανοιχτή για να 'χει το νου του στον υπάλληλο που, καθισμένος σ' ένα θλιβερό καμαράκι σαν κουτί, αντέγραφε κάτι γράμματα. Ο Σκρουτζ είχε αναμμένη μια πολύ μικρή φωτίτσα, μα η φωτιά του υπάλληλου ήταν τόσο μικροσκοπική, που 'λεγες πως ήταν ένα μόνο κάρβουνο. Όμως δεν μπορούσε να τη δυναμώσει κι άλλο, γιατί ο Σκρουτζ κρατούσε το κασόνι με τα κάρβουνα στη δική του κάμαρη. Κι όταν ο υπάλληλος μπήκε κρατώντας το φαράσι, το αφεντικό του θεώρησε πως είχε φτάσει πια η ώρα για να φύγουν. Φόρεσε, λοιπόν, κι εκείνος το άσπρο του κασκόλ και δοκίμασε να ζεσταθεί στη φλόγα του κεριού. Όντας όμως άνθρωπος με λίγη φαντασία, δεν τα κατάφερε.

– Καλά Χριστούγεννα, θείε! Να 'σαι καλά!, ακούστηκε μια χαρούμενη φωνή.

Ήταν ο ανιψιός του Σκρουτζ, που βρέθηκε τόσο άξαφνα και γρήγορα μπροστά του, ώστε η μορφή του πρόλαβε το άκουσμα της φωνής του.

– Μπα!, έκανε ο Σκρουτζ. Σαχλαμάρες!

Είχε τόσο ζεσταθεί περπατώντας γοργά μες στην ομίχλη και στην παγωνιά τούτος εδώ ο ανιψιός του Σκρουτζ, που ήταν αναψοκοκκινισμένος. Το πρόσωπό του

Θρησκευτική ζωή

ήταν ροδοκόκκινο κι όμορφο, τα μάτια του σπίθιζαν κι η ανάσα του άχνιζε και πάλι.

– Σαχλαμάρες τα Χριστούγεννα, θείε! Είπε ο ανιψιός του Σκρουτζ. Δε θα το λες βέβαια στα σοβαρά, ελπίζω.

– Και βέβαια το λέω στα σοβαρά, είπε ο Σκρουτζ. Άκου κει «Καλά Χριστούγεννα!». Και τι λόγο έχεις να 'σαι χαρούμενος; Ποιο δικαίωμα να 'σαι ευτυχημένος; Είσαι δα αρκετά φτωχός!

– Έλα τώρα, αποκρίθηκε εύθυμα ο ανιψιός. Εσύ με ποιο δικαίωμα είσαι σκυθρωπός; Τι λόγο έχεις να 'σαι στις κακές σου; Είσαι δα αρκετά πλούσιος!

Ο Σκρουτζ, μην έχοντας καμιά καλύτερη απάντηση πρόχειρη, έκανε ξερά «Μπα!» και το συνόδεψε μ' ένα «Σαχλαμάρες!».

– Μη θυμώνεις, θείε, είπε ο ανιψιός.

– Και τι άλλο μπορώ να κάνω, αποκρίθηκε εκείνος, όταν ζω σ' έναν κόσμο με τόσους χαζούς; Καλά Χριστούγεννα! Ξορκισμένα να 'ναι τα Χριστούγεννα! Και σάμπως δεν είναι για σένα τα Χριστούγεννα μια εποχή που πρέπει να πληρώνεις λογαριασμούς δίχως να 'χεις λεφτά; Μια εποχή που σε βρίσκει ένα χρόνο μεγαλύτερο κι ούτε μια στάλα πλουσιότερο; Μια εποχή που κάνεις τους ισολογισμούς σου και βρίσκεις ότι ζημιώνεις; Αν ήταν στο χέρι μου, συνέχισε αγανακτισμένος, τον κάθε ηλίθιο που τριγυρίζει λέγοντας με το παραμικρό «Καλά Χριστούγεννα» θα τον έβαζα να βράσει μέσα στην ίδια του την πουτίγκα❖ και να θαφτεί μ' ένα παλούκι από λιόπρινο❖ χωμένο στην καρδιά του. Έτσι θα 'πρεπε!

– Θείε!, παρακάλεσε ο ανιψιός.

– Ανιψιέ, αποκρίθηκε ο θείος αυστηρά, γιόρταζε τα Χριστούγεννα με το δικό σου τρόπο κι άσε με εμένα να τα γιορτάζω με το δικό μου.

– Γιόρταζέ τα, λοιπόν!, είπε εκείνος. Όμως, δεν το κάνεις.

– Άφησέ με τότε να τα περάσω μονάχος μου. Μωρέ, πολύ καλό θα σου κάνουν! Πολύ καλό σου έκαναν ως τα τώρα!

– Υπάρχουν, υποθέτω, πολλά πράγματα που θα μπορούσα να 'χα δει καλό, μα δεν επωφελήθηκα, απάντησε ο ανιψιός. Κι ανάμεσα στ' άλλα, είναι και τα Χριστούγεννα. Όμως, είμαι βέβαιος πως πάντα τα συλλογιζόμουν, χώρια από το σεβασμό που τους έπρεπε για το ιερό τους όνομα και την προέλευση –αν είναι, βέβαια, δυνατόν κάτι που ανήκει σ' αυτά να το βλέπεις ξεχωριστά– σαν μια εποχή



Εικονογράφηση του Α. Ράκχαμ από το βιβλίο *Ύμνος των Χριστουγέννων* του Κ. Ντίκενς

❖ **πουτίγκα**: παραδοσιακό αγγλικό γλυκό, που είτε το ψήνουν στο φούρνο είτε τοποθετούν τη φόρμα του σε νερό που βράζει ❖ **λιόπρινο**: το φυτό ελαιόπρινο, είδος πουρναριού

Παραμονή Χριστουγέννων Κάρολος Ντίκενς

καλή, ευχάριστη. Μια εποχή όλο καλοσύνη και συμπόνια, φιλευσπλαχνία και χαρά. Η μόνη απ' όσες ξέρω μέσα στο μακρύ ημερολόγιο του χρόνου όπου άντρες και γυναίκες, σαν μια ψυχή, ανοίγουν λεύτερα τις καρδιές τους και αναλογίζονται τους άλλους σαν πραγματικούς συνταξιδιώτες προς τον τάφο, κι όχι σαν μια άλλη ράτσα πλασμάτων που έχουν διαφορετικό προορισμό. Γι' αυτό, θείε, μ' όλο που ποτέ δεν έβαλα μήτε ένα κομματάκι χρυσό ή ασήμι στην τσέπη μου, πιστεύω πως μου έκαναν καλό και πως θα μου κάνουν. Για τούτο λέω: ας είναι ευλογημένα!

Κ. Ντίκενς, Χριστουγεννιάτικη ιστορία, μφρ. Μαίρη Κιτσικοπούλου, Καστανιώτης

Ερωτήσεις

- 1 Σκιαγραφήστε το χαρακτήρα του Σκρουτζ, όπως παρουσιάζεται μέσα στο κείμενο.
- 2 Τι σημαίνουν για το Σκρουτζ τα Χριστούγεννα και τι για τον ανιψιό του;
- 3 Ποια στάση κρατά απέναντι στο Σκρουτζ ο υπάλληλός του και γιατί;
- 4 Διαβάστε ολόκληρη τη *Χριστουγεννιάτικη ιστορία* και συζητήστε την εξέλιξη του κεντρικού χαρακτήρα, του Σκρουτζ.
- 5 Διαβάστε στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο το εδάφιο β', 8-14, όπου αναγγέλλεται η χαρμόσυνη είδηση της Γέννησης, και συζητήστε σχετικά μέσα στην τάξη.

Διαθεματική εργασία

Ζητήστε από τον καθηγητή των Θρησκευτικών να σας μιλήσει για τις απόψεις των Πατέρων της Εκκλησίας σχετικά με το μήνυμα της Γέννησης και το νόημα του εορτασμού των Χριστουγέννων: συγκρίνετέ τες με τις απόψεις του Σκρουτζ.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΝΤΙΚΕΝΣ

Ο Κάρολος Ντίκενς είναι ένας από μεγαλύτερους Άγγλους συγγραφείς. Γεννήθηκε το 1812 και πέθανε το 1870. Λόγω πτώχευσης του πατέρα του πέρασε για ένα διάστημα δύσκολα παιδικά χρόνια, αναγκαζόμενος να εργάζεται σκληρά. Η κύρια εργασία του ήταν η δημοσιογραφία. Στα μυθιστορήματά και τα διηγήματά του θίγει κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της εποχής του (οικονομική ανισότητα, εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας κ.ά.) και οραματίζεται έναν καλύτερο και δικαιοότερο κόσμο. Πολλοί από τους χαρακτήρες που δημιούργησε (ο κύριος Πίκουικ, ο Ντέιβιντ Κόπερφιλντ, ο Όλιβερ Τουίστ, ο Σκρουτζ) έγιναν διάσημοι. Κυριότερα έργα του: *Όλιβερ Τουίστ, Νίκολας Νίκλμπν, Ντέιβιντ Κόπερφιλντ, Μεγάλες προσδοκίες*.



Παντελής Καλιότσος

Πασχαλινή ιστορία

Η «Πασχαλινή ιστορία» είναι ένα από τα πέντε διηγήματα της συλλογής Η μύγα, στα οποία ο συγγραφέας σχολιάζει καθημερινά κοινωνικά θέματα. Στο συγκεκριμένο διήγημα παρουσιάζει το δικασμό του ήρωά του· τα φιλοζωικά του αισθήματα νικούν το πασχαλινό έθιμο, και έτσι το αθώο αρνάκι γλιτώνει τη σφαγή.

Ακριβώς ένα μήνα πριν απ' το Πάσχα, ο κυρ Διονυσάκης απόχτησε ένα αρνί. Αυτό έγινε κυριολεκτικά στην τύχη.

Μια μέρα, δηλαδή, ο Τάκης ο Μπίμπας, ο φίλος του ο κουρέας και άσπονδος αντίπαλός του στο τάβλι, έβγαλε αυτό τ' αρνί στον κλήρο για ένα χιλιάρικο. Είδε κι έπαθε να τον πείσει.

– Βρε, άσε με κάτω, χριστιανέ μου, έλεγε ο κυρ Διονυσάκης. Πρώτο και κύριο, εγώ είμαι άτυχος άνθρωπος.

– Έλα δω. Βάλε το δεκαεφτά και, αν δε σου πέσει, να μου πεις «φτου σου, ρε Μπίμπα!».

– Πρώτο και κύριο, τι να το κάνω εγώ ένα ολόκληρο πρόβατο;

– Αστειεύεσαι; Το Πάσχα έρχεται. Έχεις παιδιά, οικογένεια. Μ' ένα αρνί έντεκα κιλά θα τρως μια βδομάδα κρέας.

– Άκου δω, φίλε μου, είπτε τότε σοβαρά ο κυρ Διονυσάκης. Πρέπει να ξέρεις ότι εγώ ποτέ στη ζωή μου δεν έχω σηκώσει μαχαίρι σε ζωντανό.

Ο κουρέας γέλασε την ώρα που τσέπωνε το χιλιάρικο.

– Ακόμα δεν τον είδαμε, Γιάννη τότε βγάλαμε!

Άσε να σου πέσει πρώτα, και το σφάξιμο τ' αναλαμβάνω εγώ.

Και σκύβοντας πάνω στον κατάλόγό του καταχώρισε φωναχτά: «Νούμερο 17, Διονυσάκης Γκολφινόπουλος. Άντε, καλή τύχη».

Και τα 'φερε έτσι ο Θεός.

Ο μικρός του κουρείου έχωσε το χέρι του στην πλατιά τσέπη του Τάκη Μπίμπα και τραβά αυτό το νούμερο ανάμεσα σ' άλλα διακόσια, που έκανε τον κυρ Διονυσάκη να μην πιστεύει στ' αυτιά του. Και, την ώρα που φώναζε πάλι ο κου-



Από το Εργαστήρι Τέχνης Χαλκίδας, έργο οκτάχρονου παιδιού

ρέας «νούμερο 17, Διονυσάκης Γκολφινό-», άρπαξε ένα φιλικό χτύπημα στην πλάτη, δυνατό.

Έτσι έγινε με τ' αρνί. Ο κυρ Διονυσάκης, ζαλισμένος ακόμα κι έχοντας την πεποίθηση ότι αποδώ και πέρα η τύχη του άλλαξε, το τράβηξε απ' το σχοινί και το πήγε σπίτι. Τα δυο μικρά παιδιά έκαναν μεγάλες χαρές κι όλοι μες στην αυλή το δέχτηκαν έτσι, ακόμα και ο σκύλος, χωρίς να ζηλέψει, γιατί ήταν ένα αρνί πολύ όμορφο πραγματικά, σαν αυτά που ζωγραφίζονται: με τόσο κάτασπρο μαλλί, με τόση υπομονή... Δεν υπάρχει άλλο ζώο χωρίς άμυνα.

Ήταν ένα λιβαδάκι με φουντωμένες ελιές μπροστά στη γραμμή. Αυτοί που ταξιδεύανε το πρωί με το τρένο και κάθονταν στο δεξί παράθυρο βλέπανε μια στράτα από λεύκες, ένα κόκκινο αγρόχημα, ένα πηγάδι με κληματαριές. Η κυρα-Μαρία ερχότανε στην αυλή κρατώντας ανασηκωμένες τις άκρες της ποδιάς της. Το πρωί φώναζε τις κότες. Υπήρχε κι ένας περιστερώνας και μια κατσίκα με τα παιδιά της, αλλά μόνο τ' αρνί είχε προορισμό να σφαχτεί το Πάσχα.

Το τρένο περνά μπροστά γρήγορα, με τα παράθυρά του γεμάτα εικόνες εξοχής. Αμέσως μετά ερχόταν η πόλη, με μια εντύπωση στενόχωρη, σκούρα ή εκτυφλωτική. Ο ταξιδιώτης νομίζει πως η πόλη ορμά όλο και πιο γρήγορα κατά πάνω στην εξοχή και μόνο οι λεύκες αντιστέκονται στους τοίχους. Και τα «σπαθιά» των αθανάτων γύρω στ' αγρόχημα. Καθώς περνά πρωί μεσημέρι, έχει την εντύπωση πολιορκίας, που στενεύει όσο γρήγορα φεύγει το τρένο και μπαίνει στους δρόμους της πόλης. Κάπου εκεί είναι το κουρέο του Τάκη Μπίμπα, είκοσι λεπτά με τα πόδια. Και πριν φύγει με τ' αρνί του, ο κυρ Διονυσάκης δεν ξέχασε να ζητήσει κατηγορηματική διαβεβαίωση.

– Εντάξει, του είπε ο κουρέας. Τη Μεγάλη Παρασκευή πρωί πρωί θα 'ρθω να το σφάξω εγώ. Να μένεις ήσυχος.

Ήταν ήσυχος.

Η άνοιξη ερχόταν εδώ πολύ όμορφη μες στον αυλόγυρο. Ο κυρ Διονυσάκης τ' απογεύματα ασχολούνταν με τα ζώα και τα ποτιστικά. Η γυναίκα του με τα λουλούδια.

Φέτος έχουμε Πάσχα στις 3 Μαΐου κι οι πασχαλιές μερικές φορές δεν είν' εντάξει στο ραντεβού. Κάποτε βιάζονται, κάποτε βαριούνται και μαραίνονται. Η κυρα-Μαρία κόβει βιολέτες και γαρίφαλα για τον επιτάφιο, που γίνεται άσπρος και μοβ.

Μια βδομάδα πιο πριν, ο κυρ Διονυσάκης τράβηξε ένα κόκκινο σημάδι πάνω στο ασπρόμαλλο αρνάκι. Έτσι κάνουν τη Μεγάλη Βδομάδα όσοι έχουν ένα «μόσχο σιτευτό». Κουβέντιασε με τη γυναίκα του:

- Για πότε λες;
- Την Κυριακή του Πάσχα.
- Λες δηλαδή να το βάλουμε στη σούβλα;

Θρησκευτική Ζωή

– Ναι. Θα 'ναι πολύ όμορφα στην αυλή, αν έχει λιακάδα. Να καλέσουμε και τους κουμπάρους με τα παιδιά.

– Μ' αρέσει η ιδέα σου, είπε ο κυρ Διονυσάκης. Θα πάρω κληματόβεργες για τη θράκα.

Το ίδιο απόγευμα ετοίμασε το μέρος κοντά στο πηγάδι, έφερε ένα φόρτωμα κληματόβεργες και μια σούβλα.

– Θα σκάψω το λάκκο κοντά στο πηγάδι, έλεγε. Θα βάλω τα δυο τραπέζια κοντά κοντά. Μπορεί να 'ρθουν κι αποβραδís την Ανάσταση. Να κάνουμε λίγη γαρδούμπα και μαγειρίτσα. Θα περάσουμε θαύμα, ε;

– Μόνο που πρέπει να το σφάζουμε δίχως άλλο τη Μεγάλη Παρασκευή, είπε η κυρα-Μαρία.

– Δίχως άλλο.

Το μεσημέρι της Μεγάλης Πέμπτης έπαιξε ένα ταβλάκι με τον κουρέα κι έχασε. Είχε όμως μια ευχαρίστηση ήσυχη. Αύριο ολημέρα χτυπούν οι καμπάνες λυπητερά, τίποτ' άλλο δε γίνεται στον κόσμο. Τη μέρα αυτή την αγαπά πιο πολύ απ' όλες, δεν είναι ανθρώπινη. Και την παράλλη νύχτα, τα μεσάνυχτα, θα χτυπήσουν ξαφνικά όλες οι καμπάνες μαζί. Δεν υπάρχει πιο σπουδαίο γεγονός απ' την Ανάσταση. Θυμήθηκε λοιπόν το αρνάκι. Εξάλλου νήστευε κιόλας. Και του λέει:

– Τάκη, λοιπόν δεν πιστεύω να με ξέχασες, ε;

– Για τι πράμα μιλάς;

– Για τ' αρνάκι.

– Δεν είπαμε; Άσ' το σ' εμένα.

– Αύριο πρωί πρωί θα σε περιμένω. Κοίτα μην τυχόν και...

– Καλά, βρε αδερφέ!

– Όχι «καλά!». Πρέπει να ξέρεις ότι εγώ ποτέ στη ζωή μου δεν έχω σηκώσει μαχαίρι σε ζωντανό.

Την άλλη μέρα ήταν η Μεγάλη Παρασκευή, που χτυπούσαν οι καμπάνες λυπητερά. Τα περισσότερα προβατάκια είχανε μια κόκκινη βούλα στη ράχη, σημάδι θανάτου. Μερικά το είχανε καταλάβει.

Ο κουρέας όμως δεν ήρθε στο ραντεβού. Ο κυρ Διονυσάκης σηκώθηκε μία ώρα πιο πριν και τον περίμενε. Βγήκε στην αυλόπορτα και κοίταξε το δρόμο. Η ώρα περνούσε κι όλο μουρμούριζε κι ανησυχούσε. Ήταν βέβαιος πως η κυρα-Μαρία θα του 'λεγε σε λίγο: «Δεν μπορούμε να περιμένουμε το φίλο σου. Πρέπει να το σφάζουμε μόνοι μας».

Πήγε ως το σταθμό και περίμενε τέσσερα τρένα. Τίποτα...

Άμα ξαναγύρισε, η κυρα-Μαρία τού λέει:

– Δεν μπορούμε να περιμένουμε το φίλο σου. Πρέπει να το σφάζουμε μόνοι μας.

Νευρίασε:

– Καλά, βρε αδερφέ! Πώς κάνεις έτσι;

Ξυπνήσανε και τα παιδιά, βγήκαν έξω και τα περιστέρια. Όλα όμως κρατούσαν μια παράξενη σιωπή. Ακούγανε τις μακρινές καμπάνες.

Ο κυρ Διονυσάκης τράβηξε μακριά απ' τη γυναίκα του γεμάτος σκέψεις.

«Αχ! τι μου 'κανες, Τάκη Μπίμπα! Το 'ξερα γω. Το 'ξερα γω!»

Φυσικά ποτέ, ποτέ δε θα το 'σφαζε μόνος του. Θεός φυλάξοι! Μια φορά είχε κόψει το δάχτυλό του με το μαχαίρι, λίγο αίμα και λιποθύμησε. Και μερικές φορές, καθώς περπατούσε στο μονοπάτι, λοξοδρομούσε απότομα, κοντεύοντας να χάσει την ισορροπία του, επειδή βρέθηκε μπροστά του ένας αμέριμνος μπάμπουρας. «Γιατί τα σφάζουνε τ' αρνάκια;»

Όσο τόσο κόντευε μεσημέρι και ο Τάκης Μπίμπας δε φαινότανε. Τότε, λέει στη γυναίκα του:

– Θα πάω σπίτι του να τον βρω.

Άμα μπήκε στο τρένο ξεφυσώντας στενοχωρημένος, κατά σύμπτωση κάθισε πλάι σ' ένα γνωστό του.

– Διονυσάκη, για πού το 'βαλες; Σε κλετισμένο* σε βλέπω.

– Ναι, δεν είμαι καθόλου καλά.

– Τι έχεις;

– Έχω ένα αρνάκι. Κάποιος μου υποσχέθηκε να 'ρθει να το σφάξει. Ούτε φάνηκε. Γι' αυτό πάω τώρα να τον βρω.

– Δεν μπορείς να το σφάξεις μόνος σου;

– Εγώ; Πρέπει να ξέρεις ότι εγώ δεν έχω σηκώσει ποτέ μου μαχαίρι σε ζωντανό. Καλώς ή κακώς, δεν μπορώ να το κάνω αυτό.

Ο κουρέας καθότανε αρκετά μακριά απ' το σταθμό. Ο κυρ Διονυσάκης λοξοδρόμησε και περπατούσε. Οι καμπάνες γέμιζαν τον αέρα με πένθιμο ήχο, πότε σιγά, πότε πιο δυνατά, πότε κοντά, πότε μακριά. Τι κρίμα να 'ναι τώρα γεμάτη ανησυχία η θλίψη της Μεγάλης Παρασκευής! Του 'τυχε μια δυσκολία στη ζωή κι είναι ταραγμένος.

Και το σπίτι όμως του Μπίμπα ήταν άδειο. Τα παντζούρια κλειστά. Ένα σκυλί ήταν δεμένο κοντά στη βρύση και ούρλιαζε όλη την ώρα με παράπονο. Βέβαια, του κυρ Διονυσάκη του κακοφάνηκε πολύ ο μάταιος δρόμος και θύμωσε με τον κουρέα όσο ποτέ.

Κι ένα άλλο ήθελε να ήξερε:

«Όσο καιρό θ' απουσιάζεις στην εκδρομή σου, ελεεινέ άνθρωπε, τι θα τρώει το σκυλί σου;».

Έτσι δύσκολα πέρασε η μέρα της Μεγάλης Παρασκευής. Το βράδυ ήρθε ήσυχο,

* **σεκλετισμένο**: στενοχωρημένο

Θρησκευτική Ζωή

δίχως ελαφρό αεράκι που να σβήνει τα κεράκια των επιταφίων. Η οικογένεια γύρισε σπίτι. Νηστεύανε. Αύριο τη νύχτα, μετά την Ανάσταση, θα γυρίσουν σπίτι με άσπρα κεριά και τότε θα φάνε. Η μαγειρίτσα γίνεται με ψιλοκομμένα συκωτάκια κι αυγολέμονο. Ύστερα θα τσουγκρίζανε τ' αυγά. Τα παιδιά τη Λαμπρή θα μπορούν να έρχονται να γυρίζουν από λίγο τη σούβλα. Κι ο ουρανός θα είναι πεντακάθαρος την ημέρα της Λαμπρής, δίχως τα σγουρόμαλλα κοπάδια του. Ο κυρ Διονυσάκης όμως βλέπει τ' αρνάκι να 'ναι ακόμα δεμένο πλάι στην κορομηλιά και να βόσκει αμέριμνο.

«Αχ, σκοτούρα μου!», αναστέναξε. Και σκέφτεται τη νηστεία, που τελειώνει τα μεσάνυχτα του Μεγάλου Σαββάτου.

Το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου όλα σωπαίνουν. Κανείς δε μιλάει. Τα παιδιά ξέρουν ότι κάτι σοβαρό γίνεται, κάτι πολύ σοβαρό θα γίνει σήμερα. Δεν παίζουν. Έχουν καθίσει σταυροπόδι στη χλόη, κάτω απ' την κορομηλιά, κοντά στ' αρνί, και το παρακολουθούν με τα τρομαγμένα μάτια τους. Ο κυρ Διονυσάκης προσπαθεί να βρει μια σοβαρή δουλειά εκεί γύρω, πάει κι έρχεται ολόγυρα στην κορομηλιά.

Η ώρα του μεσημεριού έρχεται σιγά σιγά με στεναγμούς. Η κυρα-Μαρία άσπρισε το πηγάδι, τον κορμό της κληματαριάς, τα πεζούλια. Τότε για μια στιγμή στυλώθηκε στα πόδια της και γυρίζοντας του λέει:

- Ήθελα να 'ξερα τι περιμένεις;
- Ποιος; Εγώ;
- Όχι, εγώ!
- Καλά, ντε!

Ένωθε όλα τα βλέμματα στυλωμένα πάνω του. Αναγκαστικά λοιπόν πήγε ως την κουζίνα και είδε τα οικιακά σκεύη. Είδε τις κατσαρόλες όλες στη θέση τους, να και μια σούβλα όρθια στον τοίχο! Να κι ένα μεγάλο μαχαίρι! «Έχουμε δυο μαχαίρια τέτοια».

Ξανακατέβηκε γρήγορα και βγήκε στο δρόμο. Ένωσε τα μάτια της γυναίκας του να του βαραίνουν την πλάτη και ντράπηκε. Η αλήθεια είναι ότι στο Εσκή Σεχίρ δεν είχε πολεμήσει, δεν έπιασε ούτε μαχαίρι ούτε τουφέκι. Συνόδευε ένα φορτηγό αυτοκίνητο, που τις περισσότερες μέρες έμενε κολλημένο στη λάσπη. Τέλος πάντων, δεν είναι ντροπή να μην ξέρεις να σφάζεις! Αποφάσισε να πάει να παρακαλέσει ένα γείτονα. Αποκεί άρχιζε η πόλη.

Ο πρώτος γείτονας ήταν ακόμα με τις πιτζάμες.

- Καλημέρα, γείτονα, Καλή Ανάσταση.
- Καλημέρα, γείτονα.
- Θα μπορούσες να μου κάνεις μια πολύ μεγάλη χάρη, γείτονα;
- Ευχαρίστως, αν περνά από το χέρι μου.
- Έχω ένα προβατάκι και δεν μπορώ να το σφάζω. Όχι τίποτ' άλλο, είναι θηλυκό και το λυπάμαι, δε βαστώ. Μήπως θα μπορούσες, αγαπητέ μου γείτονα;

– Τι δηλαδή; Να το σφάξω;

– Ναι, αν σου είναι εύκολο.

– Αχ, γείτονά μου, θα το πιστέψεις; Εγώ δεν μπορώ να σκοτώσω ούτε κουρούπι. Πρέπει να σου πω ότι ποτέ στη ζωή μου δεν έχω σηκώσει μαχαίρι σε ζωντανό.

Ο κυρ Διονυσάκης στάθηκε κατάπληχτος. Για λίγη ώρα κοίταζε το γείτονα με γουρλωμένα μάτια, ώσπου τον πήρανε τέτοια γέλια, ώστε κι ο γείτονας άρχισε να γελάει, κι οι δυο γελούσανε σαν να κατακυλούσανε νερά.

– Όστε κι εσύ λοιπόν δεν μπορείς;, είπε ο κυρ Διονυσάκης. Τι μου λες, φίλε μου! Κι όμως, δεν είναι τίποτα ξέρεις! Μια χραπ! κι όλα πάνε στο καλό.

– Το ξέρω, κι όμως δεν μπορώ. Να, όπως κι εσύ...

– Χα χα! Καλό Πάσχα, φίλε μου, ό,τι επιθυμείς.

– Καλό Πάσχα, γείτονά μου, και με συγχωρείς.

Τότε ο κυρ Διονυσάκης γύρισε πίσω και με γρήγορο βήμα ανέβηκε στην κουζίνα. Η γυναίκα του τον έβλεπε, καθώς και τα παιδιά. Απορημένοι. Ύστερα από λίγο το κεφάλι του φάνηκε στο παράθυρο και της φώναξε θυμωμένος:

– Δε μου λες, κυρα-Μαρία, πού διάβολο το 'χεις το μεγάλο μαχαίρι;

– Δεν το βλέπεις; Εκεί...

– Καλά, καλά. Δεν είν' ανάγκη, το βρήκα.

Μια κατσαρόλα ακούστηκε να πέφτει κι αμέσως ύστερα ένα μαχαίρι να τροχίζεται στο μάρμαρο. Όλοι σήκωσαν το κεφάλι τους ν' αφουγκραστούνε.

Αυτό κράτησε ασυνήθιστη ώρα. Ήταν φανερό πως ο άνθρωπος τρόχιζε το μαχαίρι ταραγμένος, το μυαλό του δεν ήταν εδώ.

Επιτέλους ο κυρ Διονυσάκης φάνηκε στην πόρτα. Ήτανε λιγάκι χλωμός. Κρατούσε στ' αριστερό του ένα μεγάλο μαχαίρι.

Στο κατώφλι στάθηκε δυο λεπτά. Σήκωσε το κεφάλι του και κοίταξε μακριά. Ορισμένως σκεφτότανε τον Αττίλα. Έχει διαβάσει γι' αυτόν. Αμέσως κατεβαίνει βλοσυρός τις σκάλες και, περνώντας δίπλα απ' τη γυναίκα του, προστάζει αυστηρά:

– Πάρε μέσα τα παιδιά.

Η κυρα-Μαρία, τρομαγμένη, έκανε γρήγορα ό,τι της είπε. Το ένα παιδάκι όμως είχε καταλάβει εδώ και τρεις μέρες:

– Τι θα κάνει, μαμά;

– Σιωπή... Σιωπή!

Απ' το παράθυρο της τραπεζαρίας βγήκε ένα παιδικό κλάμα. Αμέσως ο κυρ Διονυσάκης νιώθει τα γόνατά του να λυγίζουν. Βάζει δύναμη να προχωρήσει κατά την κορομηλιά. Δε θέλει να 'χει τίποτα στο μυαλό του εξόν♦ από τ' αρνάκι στη σου-

♦ εξόν: εκτός

Θρησκευτική ζωή

βλα, κι όμως τ' αυτιά του γεμίζουν απ' τις φωνές της λιακάδας: τα περιστέρια γουργουρίζουν στον ήλιο. Βλέπει τα πουλιά. Βλέπει τις κότες. Βλέπει το σκύλο ξαπλωμένο, ευτυχισμένο. Να κι η γάτα, που τρίβεται κατευχαριστημένη στα κάγκελα. Κι όσο για τ' αρνάκι, εκεί κοντά στο πηγάδι, καθώς βόσκει αμέριμνο, του φαίνεται εξαιρετικά απασχολημένο.

Τι ωραία που είναι η ζωή!

Έκανε μεταβολή και μπήκε αποφασιστικά στο σπίτι. Η κυρα-Μαρία και τα παιδιά, τρομαγμένα στην ποδιά της, τον περίμεναν και τον κοιτάζανε κατάματα, σαν να μπήκε μέσα ένας φονιάς.

– Άκου δω, γυναίκα, της λέει. Κάτι θα βρεθεί να φάμε κι εμείς. Πάντως, πρέπει να σου πω ένα πράμα: εγώ ποτέ στη ζωή μου δε σήκωσα μαχαίρι σε ζωντανό! Αυτός είμαι, αν σ' αρέσω!

Κι εκεί που ήτανε αποφασιστικά στυλωμένος σαν δέντρο, τα δυο μικρά ορμάνε πάνω του με χαρούμενες φωνές. Αυτός ένιωθε να ξελαφρώνει.

Η κυρα-Μαρία χόθηκε ολόκληρη μες στο κελάρι κι εκεί την πήρανε τα γέλια.

Π. Καλιότσος, *Η μύγα*, Πατάκης

Ερωτήσεις

- 1 Εντοπίστε τα χωρία του κειμένου στα οποία φαίνονται τα φιλοζωικά αισθήματα του κυρ Διονυσάκη.
- 2 Ποια έθιμα που σχετίζονται με τον εορτασμό του Πάσχα εντοπίζετε στο διήγημα;
- 3 Γιατί ειδικά τη Μεγάλη Παρασκευή ο κυρ Διονυσάκης δεν μπορεί να «σηκώσει μαχαίρι σε ζωντανό»;
- 4 Ποια είναι η αντίδραση των άλλων μελών της οικογένειας του κυρ Διονυσάκη στην απόπειρά του να σφάξει το αρνί;
- 5 Ποιες σκέψεις ανάγκασαν τον ήρωα να εγκαταλείψει την προσπάθεια να σφάξει ο ίδιος το αρνί και τι χαρακτήρα φανερώνουν αυτές οι σκέψεις;

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Με τη βοήθεια του καθηγητή των Θρησκευτικών, αναζητήστε πληροφορίες για το έθιμο της σφαγής του αρνιού το Πάσχα. Πότε και από ποιους έγινε για πρώτη φορά και πώς εξελίχτηκε στη συνέχεια;
- 2 Ζητήστε από τους γονείς σας, τους παππούδες σας, τους γνωστούς σας να σας διηγηθούν έθιμα της ιδιαίτερης πατρίδας τους που σχετίζονται με το πασχαλινό φαγητό. Πώς μαγειρεύουν το αρνί; Ποια άλλα φαγητά ή γλυκά περιλαμβάνει το πασχαλινό τραπέζι; Πώς συμπεριφέρονται οι συνδυατιμόνες τη μέρα της Λαμπρής; Ζητήστε και τη βοήθεια της καθηγήτριας της Οικιακής Οικονομίας.